

ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմյանց խմբագրատան մէջ:
Օտարաբանացիքը դիմում են ուղղակի
Կապուս. Редакция «Маск».

Խմբագրատունը բաց է առաւօ. եւս 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերէն):
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խաւարանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԴՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄԱՍԿ“

ԱՄԵՆՈՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ՆԵՐԿԱՑ 1884 ԹԻՒՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ԴԻՐԳՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԵՐԹԻՔԱՆ ԿԱՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՎ ՅՕԳՈՒԱԾՆԵՐ: III. ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ: VII. ԲՈՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆելիետոն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ, գիտութեան ամեն հիւղերից, թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ: Տարեկան 10 ռուբլ, վեց ամսուայ 6 ռուբլ, խաւարանչիւր ամսուայ 1 ռուբլ: ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկ:
ՀԱՍՑԵՆ. Կապուս, редакция «Маск».

Խմբագիր—Հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԳԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընկերութիւններ մեր մէջ: Նամակ Ա. Պետերբուրգից: Ներքին լուրեր: —ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր: —ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: —ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ: —ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: —ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ: Կրակ և բոց:

ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄԵՐ ՄԷՋ:

«Մշակ» մէջ քանի մի ամիս առաջ եւս առիթ էի ունեցել գրելու, որ տեղային ապակեղէնի առևտրով զբաղվող վաճառականները ի նկատի ունենալով առևտրի ընկերը և զբաղական սարսա-

փելու տալանալը, մտադրութիւն ունէին կազմել իւրանց մէջ մի ընկերութիւն, գտնէ այդպիսով ապագայ անկուսակիւի չարիքների առաջը առնելու: Այդ միտքը յղանալուն գլխաւորապէս առիթ էր տալիս այն յուսանատական մրցութիւնը, որ տեղային այդ առևտրականները մի քանի տարեկանից հետէ չարախաղում էին Թիֆլիսի շրջա-կայքում բացված ապակեղէն, ապրանքների գործարանների և արտադրի տեղերի հետ, և ուրիշ շատ անապշտ հանգամանքներ, մնում էր երկու միջոց կամ բոլորովին վերջ տալ այդ անօրուտ առևտրին, և կամ միանալ հաւաքական ոյժերով առևտրի ընդարձակ գործերին ձեռնարկելու:

Ամենայն առիթ այդ միտքիս գլուխ բերելու համար աշխատում էր պ. Գ. Արտեմանց տեղա-յին մի նշանաւոր առևտրական տան ներկայացու-

ցիլը, որի օգտակար առաջարկութիւնները հենց առաջին անգամում հանդիպեցին կատարելա մեր-ժամանակեայ երթուղիների համարեա բոլորի կողմից, նրանք առաջարկում էին մի միջոց միայն, այն է կազմել ընկերութիւնը միայն այն ապրանքների համար, որոնց մէջ վնասը համարեա թէ չափից դուրս զգալի էր. և ահա այդ մարդիկ, որոնցից իւրաքանչիւրը առիթի քան երկու հազար տեսակ ապրանքների վաճառող է, միանում են միմյան, կազմում են ընկերութիւն, այդ ամբողջ 2 հազար տեսակ ապրանքի միջոց միայն 30 տեսակ ապրանքների համար նշանակում են որոշված գին և գրանալով օգուտը յատկացնում են ընկերութեան, հաւասար բաժիններով մասնակից լինելով նրան: Որքան էլ անհիմն լինէր մի այդ տեսակ ընկերու-թիւն, որքան էլ անկանոն, որքան էլ անհաշիւ լինէր, այնուամենայնիւ նա գոյութիւն ունե-ցաւ 4 ամսուայ չափ, և առիթի քան սպասածը օգուտ տուեց: Բայց երկար այդպէս չարախաղ-վել երբեք կարող չէր, և ահա այն մարդիկ, որ-րոնք ամեն կերպով հակառակ էին մի ընդհանուր ընկերութիւն հաստատելու մարին այժմ հենց նախ մարդիկ տեսնելով այն նշանաւոր օգուտը, որ միտքիս նրանց կարող էր տալ, ամեն կերպ աշխատում են, որ նա կայանար, և անպատ-ճառ կայանար: Նման հապա այդ մարդիկ սկըղ-րում այնքան խոյս էին տալիս ընկերութեանը մասնակցելուց: Պատճառը շատ պարզ է:

Երբ մենք «Մշակ» մէջ, մեր նկատուածութիւնը այդ գործի սկըղու ժամանակ առիթ էինք, առե-լացնելով, որ շատ անկանոն է մի այդ տեսակ ըն-կերութիւն, այն ժամանակ պ. Արտեմանց նկա-տեց մեզ, որ թէ և և իրան շատ լաւ յայտնի էր, անուղղութիւնը մի այդ տեսակ պայմանի «սակայն ընդունեցի—առեւադրեցի նա—ի նկատի ունենալով որ դեռ մեր վաճառականների մէջ չը կայ «բիւսկ» մի փոքր ընդարձակ ձեռնարկութեանց հա-մար, ուրիշ կերպ անկարելի էր անել, և ոչ մի քան մեղանալով առաջ չէ գնում առանց մի շոշա-փելի փաստի, առանց մի ակնատես օրինակի: Որքան էլ ներկայ միտքիս անկանոն լինի հոգ չէ, հարկաւոր է միայն այդ «եստաւը» առևտրա-կաններին մի փոքր մտեցնել միմեանց, փոքր ինչ յաջողութիւն յոյց տալ, ապա տեսնելու էր թէ ինչ

պէս իրանք այնուհետև կը անդիման մեզ գործը ըն-դարձակելու մի փորձանք: Թէ որքան իրաւունք էին այդ խօսքերը մենք ա. դ. մտնին համոզվեցանք երկու շաբաթ առաջ նոյն մարդկանց մէջ տեղի ունեցած մի քանի ժողովներում, որ վերջնականա-րապէս վճռվեցաւ բոլորովին միմեան և հաւաքա-կան ոյժով գործ սկըղը:

Երբ ևս ստորագրվեցաւ պայմանը ընկերութիւնը շուտով կը յայտարարէ իր գործիքները «Թիֆլի-սի ընկերութիւն ամանեղէն ապրանքների» (Յոյն) անունով տակ: Ընկերութիւնը կայանում է 6 ան-դամների մէջ, նշանաւոր գրամագլխով, բաւական լաւ կազմակերպված է և գործերի կառավարու-թիւնը յանձնված է մի բաւական հմուտ և մեր քաղաքի մեզ յայտնի մի անձնաւորութեան: Մենք առանց մարդարէ լինելու կարող ենք գտնալ որ այդ նորակազմ ընկերութեանը բաւական յաջող ապագայ է խոստացվում: Եթէ ընկերութեան ան-դամները կը գործեն համեմատաբար և ձեռք ձեռ-քի առած:

Թէ և մի փոքր չընդլուծւեն հարցից, նախան հետաքրքիր էր ընկերացիւն մի փոքր դադարի տալ թէ մեր տեղացի այդ վաճառականները ըն-կերութեան հաստատելու ժամանակ ինչպէս էին վերաբերվում ընկերութեան գործերին: Բարձրա-նում է հարց կառավարի և հաշիւապահի մասին: պ. Արտեմանց առաջարկում է «այդ գործի 3000 ռուբլ տարեկան և ունենալ կառավարի փոքր լ շատ է դարգացած մարդու: ունենալ մի հմուտ հաշուապահ, մի կամ երկու օգնականներով: Եւ, հէր օրհնած, առում է մէկը ինչ հարկաւոր են մեզ այդպիսի մարդիկ: միթէ 400 ռուբլով քիչ մարդ կարելի է գտնել, որ ընդունէ մեր գործերի կա-ռավարելը: կամ թէ միթէ մի անհրաժեշտ մէջ չէ կարելի ամեն ինչ գրել: ապր ինչեքին է պէտք երեք երեք հաշուապահ, եւ ինքն այդ գործերի կառավարութիւնը իմ վրա կընդունան: Եթէ ինձ տարեկան 500 ռուբլ կը տաք: այդ ամուս էր ընկերութեան անդամներից մէկը, որը անձնաւ ան-դամ ստորագրել չը գիտէ:

Այն մի, հաստատութեան մէջ գլխաւոր դերը խաղում է կառավարիչը: Եթէ նա հմուտ է գործին, ապա այդ գործը այդ հաստատութիւնը շատ զգուշացնում կը խախտուի: Բայց երբ անհոտ-

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՆ

ԿՐԱԿ ԵՒ ԲՈՑ

II.

Մարտէլինան նայեց ժամացոյցի վրա: Ութ ժամ և քառասուն րոպէ էր, իսկ ինչ և կէս ժա-մին Նիցցայից գնում էր երկաթուղու գնացքը, ո-րով սիրահարված զոյգը վճռեց իտալիա ուղևոր-վել: Քննադատելով իրանց ճանապարհացոյցակը (մարշրուտ), Փիլիպպոսը և Մարտէլինան չէին մո-ւսնում, որ իրանց մահուան լուրը սարսափելի ապաւորութիւն պէտք է գործէր ոչ միայն վա-լէնտինի վրա, բայց և ընդհանուր ծանոթների վրա, և այդ պատճառով նրանք պէտք է որքան կարելի է զոյգը վարվէին, ծածկէին իրանց փա-խուստի հետքերը, կատարելապէս ոչ որքան չը հա-ւատալով իրանց ապագայ կեանքի յատակագիծը:

Մեր սիրահարները հաստատ կերպով վճռեցին իրանց անցելու վրա և, մտնելով բոլոր ներ-կայի համար—յարութիւն առնել ուրիշ գրութեան մէջ: Նրանց օտարտի վիճակը հնարաւորութիւն էր տալիս նրանց կրկնել իրանց անձի վրա իզի-զայի և Օղիւրիսի գաղտնի գոյութիւնը, որոնք թեան սրբազան երգչուհի տուն միմեանց: Նրա ծննդեան, պահպանելով այդ ուխտաբարութեան յի-շողութիւնը և ամբողջ կեանքում սրբութեամբ կատարում էին արգանդային գոյութեան ժամա-նակ տուած խոստումը:

Փիլիպպոսը բնակվում էր քաղաքի ծայրում, մի փոքրիկ, բայց շատ գեղեցիկ տան մէջ, որի առաջ դռնվում էր մի մեծ տերթասա, որ նայում էր այ-դիկին և ամեն կողմից շրջապատված էր ծաղկող ծառերով: Ծաղկիներ շատ էր սիրում նա, և այդ պատճառով երկրասարդի բոլոր սենեակները լեց-ված էին տրոպիկական բոյսերով, որոնք դար-ձնում էին նրա բնակարանը մի ճոխ ջերմասեռակ (оранжерея): Բայց Մարտէլինան մինչև անգամ չը նկատեց այդ գանձերը, երբ մտաւ Փիլիպպոսի սենեակը: Նա չլիթված էր և ամօթխածութիւն էր գգում, կեանքում դեռ առաջին անգամն էր, որ նա մտաւ մի անպատկ մարդու բնակարան, և այդ հանգամանքը նրան չլիթութեան մէջ էր դնում:

Ցրված կեանք սիրող երիտասարդների մեծա-մասնութեան պէս, Փիլիպպոսը ճաշում էր կու-րում և միայն մի ծառայ ունէր, որի պարտաւո-րութիւնն էր հոգալ ծաղիկների և իր պարո-նի բնակարանի մաքրութեան մասին: Բայց ծա-ռան շուտով նկատեց, որ իր պարոնը սիրահար-ված է, որ նա տանը շատ սակաւ ժամանակով է լինում, և այդ պատճառով շտապեց օգուտ քա-ղել աղաատութիւնից և ինչին եւս ոչ թէ մէկ, այլ մի քանի սիրահարութիւնների սկըղը:

Մի անգամ սովորական ժամանակից վաղ տուն վերադառնալով, Փիլիպպոսը տանը չը գտ-նելով ծառային, բարկացաւ, և անց նրան, որ ինքն յօժարութեամբ կարճակէ նրան ամբողջ գիշերնե-րով, բայց այն պայմանով միայն, որ նա երկրորդ բանալիք եւ շինել տայ և, գլխաւորապէս, հար-բած դրութեան մէջ երբեք չերկայ իր աչքին:

Այդ հրամանը շատ հաճելի երևեցաւ ծառային, և այսօր, վճռելով իր բնակարանը բերել Մարտէլի-նային, Փիլիպպոսը ըստ արժանաւոր գնահատեց իր կարողութիւնը: Նա անպատկին հանդիպու-մից չէր վախճնում, գիտնալով որ իր ծառան, ամբողջ շրջակայքի Գօն-ճուանը, երեւի մի որ և է տեղ նստած է այժմ իր Գօն-ճուանի հետ միա-սին և չէ կարող արդեւ լինել իր պարոնին, ան-յարմար ժամանակ դալով:

Այդպէս, գտնել Փիլիպպոսը հաւատացնում էր Մարտէլինային, երբ յուզմունքից գոհաթափված ջահիլ կլին յայտնում էր ուղեկցին իր կասկածնե-րը: Ամօթի և երկուղի զգացմունքը տանջում էր նրան: Միայնակ մնալ նրա հետ կիսամութ, սե-նեակում, հեռու ամենքից, զգալ իրան այդ մա-րդու իշխանութեան սակ, որի համար խղում էր ինքն ամենաթանկագին կապերը, գիտնալ, որ էլի կէս ժամ կամ ամենաշատը մի ժամ, և ինքն մշտապէս կարված կը լինի անցեալ երջանիկ կեանքից, և կամայ ակամայ, պէտք է հպատակվի նոր պայմաններին... Մարտէլինան յիշեց իր ամուս-նու արկիւն և բարի դէպքը, և նա խղճաց նրան: Որքան նա առելի մեղաւոր էր գգում իրան, այն-քան առելի անմեղ էր երևում նրան Վալենտինը, և նա սկսում էր ցաւել իր թեթեամիւ վճռի վրա:

—Մի՛ վախճնայ, որ այստեղ այսպէս մութն է... շնչաց Փիլիպպոսը, մեկնելով նրան իր ձեռքը, հարկաւոր է, որ ոչ ոք լոյս չը տեսնէ իմ բնակարանի պատահաններում, եթէ ոչ կարող են կասկածել, որ մենք այստեղ ենք մտել: Այլեք իմ յիտեցի... կամ ոչ, թող եւս քեզ կը տանում իմ ձեռքերի վրա...

Եւ Փիլիպպոսը կամենում էր բարձրացնել ջա-հիլ կնոջը, բայց նա երկուրով յետ քաշվեց: Մար-տէլինայի դէմքի—արտայայտութիւնը այնպէս ար-խուր էր, նրա ստաւ ձեռքերը այնպէս դուրս էին, որ Փիլիպպոսը անասելի կերպով խղճաց նրան: Նա տեսաւ, որ Մարտէլինան գնում էր որպէս յանցա-ւոր, որպէս դոհ, որին տանում էր «մորթիւն» և սրտացաւութեան զգացմունքը շարժվեցաւ: Նրա մէջ: Միթէ այդպէս են կատարվում սիրահարական տեսակցութիւնները, միթէ այդպէս պէտք է լի-նի մի մարդու: հոգեկան արամադրութիւնը, որ պատրաստ է անհատաբար լինել փոխադարձ զի-րոյ ուրախակց զգացմունքին:

Խեղճ Մարտէլինան անհանդուրժեալութեամբ նայում էր իր շուրջը: Այդ անձանցիկ տոնը, և այն զոյ-գացմունքը, որ ինքն վերջնականապէս կորաւ, որ իրան մեռած են համարում—ճշուող կերպով էր աղբում նրա վրա: Փախված պատահանների մի-ջով, թող կերպով հասնում էր քաղաքային աղ-մուլը և Մարտէլինային թելում էր, որ իրան շրջա-պատում է գերեզմանի խաւարը և անդրադարձ-նել, որ իր կողքին կանգնած է ոչ թէ Փիլիպպոսը, այլ մէկ ուրիշ, իրան համար օտար և անձանցիկ մարդ... գերեզման փորող, որը պատրաստ է թա-ղել իրան ստան հողի կողմ տակ:

Փիլիպպոսի ունեցած զգացմունքները բոլորովին այլ բնաւորութիւն ունէին, բայց դրանք եւս ուրախ և ակտիվութիւններ թելն չէին պատկանում: Պատկա-նելի իր գեղեցիկ և ճաշակով զարդարված բնակարա-նում, ուր իւրաքանչիւր ջնքն առարկան, իւրաքան-չիւր դերը յիշեցնում էին կրած տպաւորութիւն-ների շարքը, Փիլիպպոսի գուրդը չարժեք: Նա առ-

կացող մարդիկ մէջ են ընկնում և կառավարչական ղեկը ձեռք են առնում, անկարելի է, որ, ոչքան էլ այդ հաստատութիւնները հիմնաւոր լինէին, չը կրէին այնուամենայնիւ զգալի վնասներ, և այդպիսի օրինակներ քիչ չեն պատահում մեր հայրենի մէջ. մենք միայն պոռոտում ենք այնպիսի մարդիկ, որոնք միայն էփան դնելով յանձն առնէին այդպիսի պաշտօններ, որոնք մեր բարեկամները կամ խնամքները լինէին: Կարող են արդեօք ստանձնած պաշտօնը բարեխղճութեամբ կատարել, այդ հարց չէ. բաւական է, որ նա մեր խնամքն է, բաւական է որ նրա ռոճիկը խնայած մի քանի հարիւր բողբոջները մեր գրպանում մնում են, չը նայելով որ այդ մի քանի հարիւրների թիւն մահով մենք տաճանակ հազարներ ենք կորցնում: Ահա թէ ինչպէս համար մեր մէջ ընկերութիւններ շատ անգամ տեղական չեն: Մեր մէջ դեռ ժողովուրդը վարժված չէ ընկերութիւնների, հաւատ և վստահութիւն մէկը միւսի վրա չունի, մի փոքր անպաշտօնութիւնը բաւական է անպաշտօն անկարգութիւններ առաջ բերելու. օրինակ, երևում է մի տեղ վնաս, առևտրական աշխարհում դա անսովոր բան չէ. բայց մեր կովկասցիների մէջ դա առիթ է տալիս սարսափելի անբաւականութիւնների, մանաւանդ եթէ ընկերութիւններ են. այլ ևս չեն մտածում վնասն առաջն առնելու վրա, այլ իրենց անկարգութեամբ բոլորովին փչացնում են դրոշմը. և յետոյ փոխադրածաբար մեղադրում են միմեանց: Ընկերութիւնների մէջ սարսափելի վախկոտ են այդ մարդիկ. և երբ նրանցից մէկին պատահում է մի նոր ձեռնարկութեան կամ ընկերութեան մէջ մտնելու, նա անպատճառ պիտի համոզված լինի որ այդ ձեռնարկութիւնը պէտք է օգուտ բերէ իրեն, և համոզված պէտք է լինի, ինչպէս ասեցինք, ակնհայտապես փաստերով. այնուամենայնիւ նա ոչքան կարելի է աշխատում է փոքր գումար մտցնել այդպիսի գործերում, որ մի փոքր անպաշտօն ժամանակ, հեշտութեամբ իր ետխան կարող լինէր ազատել: Եւ իրաւ, դարմանալի չէ մի այդպիսի վարմունքը այնպիսի մի երկրում, որտեղ վաճառականական շրջաններում շատ սակաւ մուտք ունի կանոնաւոր հաշուապահութիւնը, և առանց այդպիսի հաշիւների հաշարաւոր անորոշ խարդախութիւններ ծածկվում են անյայտութեան մէջ:

Երեք տարի առաջ ես տեսայ մի ընկերութիւն, որի անդամներից մէկը աւելի քան 20 հազար տնտեսական մէջ խարդախութիւն էր մտցրել, և այդ միայն իմացվեցաւ այն ժամանակ երբ նրա արդէն նստաբիւրոսով առանց միմեանցից ոչինչ այլ ևս պահանջելու իրաւունք ունենալու պայմանաւ բաժանված էին:

Այդ բոլորից յետոյ, մենք դարձեալ կը բերենք մի օրինակ, թէ ոչքան օգտաւէտ են ընկերութիւնները, և թէ ինչպէս ևս արագացրէ դիտեն օգուտ:

ստում էր թողնել այդ գեղեցիկ անկիւնը, և Մարտէլիայի վրա ունենալով իր վերջական յաղթութեան զգացմունքը միայն, յաղթութեան, որին նա այնպէս երկար և յամառութեամբ աշխատում էր հասնել—մի փոքր միջնորդում էր նրան:

—Մերիկ, իմ թանգազին... վերջապէս մենք միայնակ ենք... կըլտա շուշուով արտասանեց նա, քաղցրութեամբ դիմելով Մարտէլիային:—Նայիր, մեզ ոչ ոք չէ տեսնում, ոչ ոք չը դիտէ, կենդանի ենք թէ ոչ... Այժմ մենք միայնակ ենք ամբողջ աշխարհում: Անբաժան ու յախտեան պատկանում ենք միմեանց: Տուր ինձ կատարելաւ երջանկութիւն, տուր ինձ անպայտ, որ դու ինն ես... իմը...

Փիլիպպոսը կամենում էր գրիւկ Մարտէլիային, բայց նա օձից խայթվածի նման վեր թռաւ տեղից, և գոռոզ, կծու շարժմունքով հեռացրեց նրա զգուշները:

—Թողէ՛ք ինձ, աղապակեց նա:—Ես դեռ ես վերջնականապէս չեմ վճռել... ես տարակուսում եմ հետեւել ձեր երևակայական պլանին, և ես կարծում եմ, որ դուք շատ էք շտապում օգուտներ ևս յաղթութիւնից... Չը լինի թէ մենք երկուսս էլ ստիպված լինենք զղջալ... աւելացրեց Մարտէլիան խորհրդաւոր և կարծես սպառնալի եղանակով:

Փիլիպպոսը սկսեց համոզել և քերթ կերպով ազդել Մարտէլիային աւելի ներդաշնակ լինել դէպի ինքն: Նա խօսում էր անբաժան սիրոյ ստանձնների մասին, օրինակ էր բերում իր երկրորդական համբերութիւնը և ազդեցում էր Մարտէլիային յետաձգել իր ուղեորութիւնը մինչև առաւօտ, ա-

քաղել նրանցից, և կը վերջացնէր մեր ասելը: Քանի մի տարի առաջ զալիս է Բագու մի դերմանացի ա. Բագուցի, բոլորովին դատարակ ձեռքով, և ընկերանալով իր նման մի երկու եւրօպացիներին հետ՝ հրատարակում են օրվա ցանցները փոքր գումարներով և տուղներին խոտանում են դիվիզիոն: Այնուամենայնիւ մի տարի և ահա այդ փոքրիկ գումարներով կազմելով հարիւր հազարներ, կանգնում են մի նշանաւոր գործարան նաւթային զանազան իւղեր պատրաստելու. մի երկու տարի էլ, և ահա դուք տեսնում էք նոյն դատարկ եւրօպացու ահալին կարողութեան տէր:

Կան մեր երկրի մէջ հազարաւոր տնտես արդիւնաբերութիւններ, որոնք այս րոպէիս պատկանում են մեր վերեւ նկարագրած այդպիսի ընկերութիւններին. իսկ մեր վաճառականները արհամարհում են այդպիսի բաներ: Բայց ինչ է մեր վաճառականութիւնը, երբ նա կապ չունի և ոչ մի տեսակ արդիւնաբերութեան հետ,—մի փառաւոր չարիտիւն. իւր ծովի վրա, մի փոքրիկ քամի և նա իսպառ. ոչնչանալու էր, որովհետեւ հիմք չունի, որովհետեւ չունի ոչ մի հաստատութիւն:

Ուրան փոքր գումարներով սկսվեւ ձեռնարկութիւնները մեր մէջ հոգ չէ. կարող են ժամանակով նրանք մեծանալ, միայն հարկաւոր է գործել, և գործել հաւաքական ոյթերով: Ուրիշ կերպ անկարելի է. իւրաքանչիւր տարի մի նշանաւոր տուր մեր հարուստներից իջնում է իր բարձրութեան սանդուղներից, իւրաքանչիւր տարի բաւական թիւ աւելանում է մեր աղքատ դատակարգի մէջ, և նրանք բոլորովին կը ոչնչանան, եթէ այդ չարիւնների առաջը չառնով չեն առնվի:

Ժամանակի հոսանքը չէ կարելի կանգնեցնել, բայց կարելի է օգուտ քաղել նրանցից:

Աբէլ Ապրէստանց

ՆԱՄԱԿ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՅ

Յունվարի 30-ին

Յունվարի 28-ին այստեղի փոքրիկ թատրոնում (Малый театр) առաջին անգամ Պետերբուրգի հասարակութեան առաջ դուրս եկաւ մեր տաղանդաւոր դերասան ա. Ադամանը Եֆրայիմը «Համբէտ» անուանված ողբերգութեան մէջ: Այստեղի հասարակութիւնը մի տարի քանից առաջ Մօսկվայի լրագրողներից արդէն ծանօթացել էլ ա. Ադամանի տաղանդի հետ, այդ պատճառով յայտնի է թէ ինչպիսի հեռաքրքրութեամբ էր նա սպասում Ադամանի հանդէս դուրս գալուն: Հանդիսականների մէջ երևում էին այստեղի դրամատիկական խմբի յայտնի դերասանները, ինչպիսիք են. տիկին Սալման, Սամոյլով, Լեյնով: Ներկայ էին նոյնպէս ուսանող դրամատիկական մէջ յայտնի մարդիկ Բաբարիկինը, Պալմը, Չոյկով և ու-

րիշները: Այստեղ դանդաղ էին նոյնպէս համարեալ թէ բոլոր լրագրողների բեցէնդները: Հանդիսականները լարված դրութեամբ սպասում էին քաջախիտ երիտասարդին, որը յանդգնում էր դուրս գալ Համբէտի դերումը, այն դերումը, որի վրա կանգ են առնում աշխարհիս ամենաերեւելի մտածողները, որի կատարելու ժամանակը վայր են ընկնում առաջնակարգ (տաղանդաւոր) դերասանները, ինչպէս Բոսալին, Սալման և ուրիշները: Ուստի յայտնի է Համբէտը, նա չէ կարող չը դողալ այդ տիպարի առաջը: Եւ յիշատի ինչ է, ինչ է Համբէտը: Մի անհատ և մի անհաղթ մարդկութիւն, մի ֆանատիկոս ու մի լայնասիրտ ազատամիտ մարդ, մի չարագործ և մի ազնիւ սիրտ ու փափուկ բընաւորութիւն, մի կասկածաւոր և վճռողական անձ, մի ծնողասէր, մարդասէր անձ և մի միղանաւոր, մի միամիտ աղանձի և մի խորամանկ օձ, մի սկզբուրի ու մի անհիւ մտերիմ բարեկամ, մի պարզամիտ երիտասարդ և մի խոր հոգեբան (СИХОЛОГ), մի զիժ երիտասարդ և մի երևելի փիլիսոփայ: Եթէ սորա վրա էլ աւելացնենք այն գիտականների կարծիքը, որոնք հիմնվելով զանազան ֆիզիոլոգիական և հոգեբանական փաստերի վրա աշխատում են ապացուցանել, որ Համբէտը կին է (жесты, манера говорить и др. доказывают), որ 1880 թ. հրատարակեց մի բրոշյուր, որի մէջ պարունկ շատ փաստերով թէ ինչքան համոզիչ էին այդ փաստերը դա ուրիշ ինչից է, ճշմոտ է հաստատել, որ Համբէտը աղջիկ է) այն ժամանակ մենք կարող ենք ասել, թէ Համբէտը թէ կին է թէ էլ մարդ: Տեսնում էք, որեւէ, թէ ինչպէս բազմա-կողմանի յատկութիւններ կան ամբողջովն այդ համարադրվալի տիպարի մէջ: Եֆրայիմը հէնց նրանով է մեծ, որ նրա ստեղծած տիպարները թորոններ կամ ճիգրաններ չեն. նրանք պարտական են իրանց մէջ ամբողջ մարդկութեան յատկութիւնները: Համբէտի տիպը մի ամբողջ քնաւորութիւնների լարերով լինում է: Այստեղ ճշմարիտ տաղանդ է հարկաւոր, որ կարողանայ լուսաբանել, մշակել, քննել հոգեբանական, միանգիւնէլ այս անթիւ յատկութիւնները և ստեղծել այն բազմակողմանի պատկերը (образ), որ ստեղծել է անպիսի հանձնար: Պ. Ադամանը այս բոլորը կատարեց ինչպէս կը վայելէր ճշմարիտ տաղանդին: Սկզբում վախկոտութեամբ, նա քիչ էր շարժվում, բայց յետոյ աստիճանաբար քաջաւորվում էր և սկսում էր դրանով ամբողջի համակրութիւնը. նրա արտաքին յատկութիւնները, հասակը, կազմածոնը, ձայնը, միմիկան, շարժմունքը, դիկցիան հիանալի են. այս յատկութիւններով Համբէտի մէջ ա. Ադամանը Սալմանից բարձր է: Երբորդ ու չորբորդ գործողութիւններում ա. Ադամանը ապշեցրեց բոլորին իր

յարուցանել իմ մէջ, և այն ժամանակ... Ես իմ գլխիս տէրը չեմ...

Բայց ոչքան աւելի սառն և զգոյշ էր դառնում Մարտէլիան, այնքան աւելի կաթողին և թխախտաւոր աղաչում էր նրան Փիլիպպոսը զիջանիլ, անձնատուր լինել իրան, և վաղուց ցանկալի տեսակցութեան արեցնել իրան: Մէջ, մոռանալ իր յուշմունքները և կասկածները: Մարտէլիայի սէրը դրանու թուան ցանկութիւնը խաւարեցնում էր սիրահարվածի միտքը. նա իր դիպուկաւ հայացքը չէր հեռացնում գեղեցկուհուց, և մէկը միւսից աւելի հրապուրելի մտքեր անցնում էին երիտասարդի բոլորված ուղեղում:

—Ես չեմ հասկանում, թէ դուք ինչպէս էք կարողանում մոռանել սիրոյ, փոխադարձ վայելքի մասին, երբ հէնց այստեղ, համարեա մեր կողքին, մտովի մարդիկ մեզ մեռած են համարում. նրանք պատրաստ են սգի չորեր հագնել և հանգստեան սրտադաշններ անել տալ մեր հոգիների վրկութեան համար, իսկ մենք...

Փիլիպպոսը համարեա չէր լսում նրա տխուր ճառերը: Ցափառակալած իր սիրով նա պայծառ դրնեց իր նկարագրում էր իրանց ապագայ կեանքի երջանկութիւնը, երկուսով հեռու ամենից... Բայց Մարտէլիան յամառութեամբ հառաչում էր և տխուր կերպով կրկնում էր.

—Աստուած իմ, գիտե՛նալ, որ մի քանի օրից յետոյ քաղաքային գերեզմանոցում կը դրվի մի մահաբաժան, որի վրա փորագրված կը լինի իմ անունը... որ իմ գերեզմանին տեսութիւն կը դան ծանօթները... որ իմ ամուսինը կը սկսի ողբալ իր Մարտէլիայի տարաժամ մահը, և այդ րոպէս-

նական, ճշմարիտ և գեղեցիկ խաղով. նա յաղթեց բոլոր հասարակութեանը, այն հասարակութեանը, որը սկզբում կասկածանքով էր վերաբերվում դէպի նա. նա տիրապետեց հասարակութեան ուշադրութեան, սրտի, մտքի և հոգու վրա, մահաւանդ երբ որ նա կարդում էր հռչակաւոր մօնօրօք «Լինել չը լինել»: Սալման ևս պատիւ ունեցաւ տեսնել, բայց այնպիսի հոգեկան զուարճութիւն չը զգացի, ինչպէս ա. Ադամանի խաղից: Ի հարկէ ես չեմ կարող ասել թէ Սալմանին Ադամանցից ցածր է, ոչ, ես միայն ասում եմ, որ Սալմանին շատ անյարմար էր Համբէտի համար. նա չունի այդ դերի համար արտաքին յատկութիւններ (նա բաւականին լիքը ու բաւականին հասակաւոր մարդ է): Կրկնում ենք, որ այստեղի հայ ուսանողութեան մէջ ա. Ադամանը աւելի մեծ տպաւորութիւն է թողնում, քան թէ հռչակաւոր խաղացի Սալմանին: Չը դիտեմ, շատ կարելի է դա մասամբ բացատրվում է նրանով, որ «Дымъ отечества и сладокъ и пріятенъ», ինչպէս ասում է Չայկին:

Բայց ահա այսօր մայրաքաղաքի բոլոր լրագիրները՝ «Новости», «Новое Время», «Петербургская Газета», «Минута», «Petersburger Zeitung», «Herold» և ուրիշները հիանում են մեր երիտասարդ դերասանի տաղանդով. «Минута» լրագիրը ուղղակի ասում է՝ հայոց արտիստ Ադամանը առաջնակարգ տաղանդ է (талантъ первой величины): «Новости» լրագիրը բեցէնդեւում ա. Չոյկով, որ յայտնի է իր լուրջ կրթական գրումներով և ճշմարտասիրութիւնով, հիանում է Ադամանի խաղով և մի քանի տեղ Սալմանից բարձր է դասում. բերում եմ այստեղ մի քանի խօսք ա. Չոյկովի և եթէ յարմար կը դառնէ բարեհաճեք սպել «Մշակի» այն ընթերցողների համար, որոնք չեն կարող «Новости» ձեռք բերել. «Адамянъ обладаетъ превосходными физическими средствами; онъ красивъ, движения его изящны и гармоничны, онъ свободно держится на сценѣ и имѣетъ замѣчательно выработанную мимику». Մի ուրիշ տեղ խօսելով այն հանգամանքի վրա, թէ ինչպէս տրոստները զանազան տեսակի տեղ են նայում Համբէտի վրա՝ ա. Չոյկովը շարունակում է. «Въ этомъ отношеніи (т. е. въ отношеніи пониманія и обработки характера) Адамянъ выдающійся артистъ, онъ своей игрою многое освѣщаетъ съ новой неожиданной точки зрѣнія; онъ не подражаетъ той или другой сценической знаменитости, а старается быть самостоятельнымъ; это послѣднее одно изъ лучшихъ сторонъ молодого артиста; иногда онъ даже идетъ противъ традиціонныхъ понятій и въ болышинствѣ случаевъ, эти смѣлости ему удаются. Գիտու ա. Չոյկով երկար քննում է Ադամանի խաղը և ինչ-

րում անձատուր լինել փոխադարձ սիրոյ զգումըներին... ոչ, այդ սարսափելի է... վայրենութիւն է այդ:

Փիլիպպոսը համարում էր իր սիրունու սառն ձեռքերը, բայց մինչև անգամ այդ համեստ և յարգական զգուշները բարեցնում էր նրան:

—Ինչի պայտէս մուկն է այստեղ, ասում էր Մարտէլիան, քմահաճութեան պահանջ դրաւով— դուք երգվում էիք ինձ, որ այստեղ ոչ ոք չէ կարող մտնել ինչի ենք մենք գողերի նման միմեանց նստած այստեղ... Մոմ վառեցէք... Ես խաւարից վախեցնում եմ...

Փիլիպպոսը տատանում էր կատարել գեղեցկուհու հոգ հրամանը. նա դիտել, որ լուսաւորելով իր բնակարանը, շատ բան վտանգի տակ է դնում, բայց Մարտէլիան ձայնը բարձրացրեց, կրկնելով իր հրամանը.

—Այն արեք, ինչ որ ես եմ ասում: Այդ ինչ նորութիւն է, որ դուք չէք կատարում իմ հրամանը:

Եւ Փիլիպպոսը, որպէս մեղաւոր աշակերտ, վախեցած բարկացած վարժպետի ձայնից, շտապեց դուրս գնալ հարկան սենեակը և կատարել Մարտէլիայի հրամանը:

«Ինչ արած... յայտնի դիվուններ անհրաժեշտ են... միջնորդում էր նա իրան.— Էլի մի քանի ժամ և նա ինն է... ոչ, այն ժամանակ ես իմ վրէժը լուծած կը համարեմ... Միայն հարկաւոր է շուտով հեռանալ այստեղից, այս քաղաքից, ուր իւրաքանչիւր դատարկ բան անհանգստացնում է նրան»:

(Կը շարունակվի)

պէս ասացի գտնում է պ. Աղամանի մէջ մի շատ
գեղեցիկ տաղանդ, գտնում է նոյնպէս ի հարկէ
պակասութիւններ ևս (աշխարհիս երեսին կատա-
րեալ բան չը կայ), բայց այդ պակասութիւնները
երկրորդական տեղ են բռնում: Եւ կամենում եմ
համարձակել և յարգելի կրօնական մի քանի
կէտերի վրա երկու խօսք ասել. պ. Չոյկոն գրա-
նում է, որ Համէտի հռչակաւոր մծնողը չլինել
թէ չը լինէ: Աղամանը շատ գեղեցիկ և տա-
ղանդաւոր կատարեց. շատ խելացի և յաջողակ է
գտնում Աղամանի այն միտքը կամ աւելի ճիշտ
ասած աշխարհայինը, որ նա այդ մծնողը ա-
սելու ժամանակը ձեռքին բռնած ունէր մի սուր,
որով և բոլոր ժամանակը խաղում էր: Պ. Չոյ-
կոն գտնում է այդ խելացի և բնական այն պատ-
ճառով, որ այդ ժամանակը Համէտը մտածում էր
ինքնապատկան գործել և հետևաբար շատ հա-
ւանական է, որ ձեռքին սուր պէտք է ունենայ: Եւ
կամենում եմ Չոյկոյի այս բաւական, ճշմարիտ բա-
ցատրութեան վրա միայն այն աւելացնել, որ Ա-
ղամանի այդ միտքը ունի և իրան պատմական
հիմքը: Մեզ յայտնի է, որ Սաքսոն Գրամատիկա-
յի (?) լեզվաբանի մէջ, որտեղից Եւրոպայի վերջեր
է իր նիւթը, Համէտը միշտ փայտեղ էր սրով և երբ
նրան հարցնում էին թէ ինչու նա այդպէս է ա-
նում, Համէտը պատասխանում էր: «Ես սուր եմ
պատրաստում իմ հօրս սպանողից վրէժխնդիր լի-
նելու համար»: Ահա մի աղբիւր, մի պատմական
փաստ, որի վրա ևս կարող է հիմնել տնտեսագի-
ւոր դերասանը իր բարբառի նոր և գեղեցիկ
միտքը: Պ. Չոյկոն էլ հաւանում Աղամանի մի
ուրիշ նորութիւնը. Աղամանը վերջին գործողու-
թեանում սպանում է թագաւորին, իրով է նրա
զլիւնը իր հօր թագը և շարունակ է նրան գետ-
նի վրա ու թագը իր ձեռքում պնդել բռնած մեռ-
նում է Հօրացոյի գրկի վրա: Այս մեծը էլ կար-
ծում ենք, որ թագաւորի բերանը դուրս թոյն ա-
ծել և նրան շարունակ հողի վրա, էտեռիքական
է, մարդուս վրա շատ վատ է ազդում, բայց թա-
գաւորի գլխից թագը խլելը և իր ձեռքերում
պնդել պահած մեռնելը—մենք դա ընդհանրապէս
գտնում ենք շատ հիմնական և շատ աշխույժ միտք
և անս թէ ինչու: Համէտը անշարժ սիրում է իր
հօրը, նա իր հօր ուղեւորական խօսք տուեց
վրէժխնդիր լինել այն օճից, որը նստած է
նրա գահի վրա. վերջին արարուածում նա բոլոր-
վին համոզված է, որ իր հօրեղբայրն է իր հօր
սպանողը, նա տեսնում է իր մօր մահը, զգում է,
որ իմը ևս, թունաւորված, վիրաւորված մահա-
բեր հարուածներով պէտք է մեռնի. նա վախե-
նում է, նա դողդողում է, չը լինի թէ մեռնի շու-
տով և չը կարողանայ կատարել իր խոստումը իր
հօր սուրբ ոսկորներին և օճը շարունակել առ-
ժամանակ պղծել իր սրտով սիրած հօր թագը.
Համէտը ազատում է իր հօր թագը այդ զուռ-
լի մարդասպանի ձեռքից: Մենք կրկնում ենք, որ
Աղամանի այս նորութիւնը ևս (թագը գլխիցը
խլելը) յաջողակ է և խելացի, սա ցոյց է տալիս
Համէտի հոգու վերաբերմանը, նրա անշարժ և ան-
կեղծ որդիական սէրը, նրա պատկերի մեծութիւնը,
նրա քնաւորութեան մարդու աղնութիւնը: Մի
քանի խօսք ևս սիրողների վերաբերման. օրիորդ
Էդիթանեսանը (Թագուհին) տեղ տեղ շատ գեղե-
ցիկ խաղաց և ընդհանրապէս լաւ տպաւորութիւն
թողեց. գեղեցիկ էր նոյնպէս և օրիորդ Կլիմենտին
(Օֆելիա). թագաւորը (Կլիմենտ) մի անշուշտ ա-
ռաքելայ էր, մի աւթօման, նա ունէր թագաւո-
րական մեծութիւն (королевское величие) երբ որ
նստած ու լուծ էր լինում. բայց հէնց վեր էր
կենում թէ էլ և սկսում էր խօսել ու շարժել
խելոյն դառնում էր մի փայտեղ շինած և թելերով
կապված էակ. պ. Տրոբայնը (Պոլսիւն) տա-
նելի էր (снотный). նա աւելի լաւ կը լինէր եթէ
հասկացած լինէր մի ամենատարակաւ բան, այն է
թէ նա 20—25 տարեկան երիտասարդ է: Եւ 60
—70 տարեկան ծերունի է և այդ հասակի համեմատ
պէտք է խօսել և ժամ դար. պ. Տեր-Պետրոսեանը
(Լայկա) բաւականին յաջողակ կատարեց իր դերը,
բայց նրա գրիմիւրովան, մազերը շատ տգեղ էին
և վատ տպաւորութիւն էին թողնում հանդի-
սականի վրա: Չորրորդ գործողութեան ժամանակը
Պետրոսեանի հայ ուսանողութիւնը մի շատ փա-
ռաւոր սրտի տուեց պ. Աղամանին, որի վրա
նկարած էր մի քնար:

Հանդուգեալ Կլիմենտինի եղբայրը 1000 ր. է
նուիրել Էլմիսանի ձեռնարանին. հանդուգեալ Իդ-
միրեանը 25000 ր. փող է կտակել ազգին. թէ
ինչպէս է նա կարողացել այդ գումարը բաժանե-
լու, ևս յետոյ կը գրեմ:

Շաւիր Մէլե-Փաշայ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արագանը հնորակաւորութեամբ խորէն ծ. վարդ.
Ստեփանէի յորինած գիրքը, «Համակերպական
պրօֆանման», վերնագրով: Գրքի մէջ կան աշա-
կերտական կանոններ և դատարարական համար
հրահանգներ հայոց հողերի ծխական և միջնակարգ
դպրոցների համար: Տարած է թիֆլիսում Մ. Վար-
դանանի և ընկ. տպարանում: Գինը 50 կոպէկ:

Ստացանք և յանձնեցինք ուր հարկն է Բաֆ-
ֆիի յօդերանի աւելիով Արմաւիրից պ. Վասիլ
Բաստամանցից ուղարկած 40 րուբլ:

Ստացանք խարկով քաղաքից պ. Մ. Վոլոյց մի
նամակ և մէջը մի մուրհակ, որի մասին իր
պահանջը պարունը խնդրում է մեր լրա-
դրում հրատարակելու: Մենք այդ տեսակ յայ-
տարարութիւններ չենք տպում մեր լրագրում և
պարունիս դատութեամբ նամակով դարձնում ենք
իր ծրարը:

Տեղական բոլոր թէ ուս և թէ հայ լրագրիւն-
րում տպված է հետեւելու: Մարտիկն վարչու-
թեան պահանջմամբ կիրակի, 5-ին փետրվարի,
Թիֆլիսի փառաւորականական վարչութիւնը չորս
էկզպերտ ընտրեց, որոնք պէտք է որոշեն, թէ
գործարանների արդիւնաբերած ապրանքները, ու-
րոնք վեր աւելեցան մագաղանները, արդեօք
արտասահմանի ապրանքներ են թէ ուսաց: Էկզ-
պերտներ ընտրվեցան պ. պ. Դանիելարով, Խան-
դալիով, Տեր-Պետրոսով և Հաջի Մէնտի մաշա-
դի-Արդու-Օլի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Temps» լրագիրը հաղորդում է. «Էթէն
Բուէր վախճանից: Երբորդ կայսերութեան վա-
ղանի միջնակարգ իր բոլոր ընկերներից աւելի ապ-
րեց: Դապոլէօնի կատարարական ձեռն աւելի հա-
ւատարիմ պաշտպան և համոզված կուսակից է
ունեցել: 20 տարեկան ընթացքում նա պահպա-
նում էր կայսրին իր լիազարդում և հաղորդակիտ
տաղանդով, իր հօգ ակրօմատիկութեամբ: Վկայ
լինելով Դապոլէօնի կայսերութեան ամբողջ փայ-
լին, նա տեսաւ և նրա անկումը: Նրա քաղաքա-
կան դերը վերջացաւ թագաւորական մահից յե-
տոյ: Պատգամաւորների ժողովում նա խօսում էր
միայն այն ժամանակ, երբ բարձրանում էին տըն-
տեսական և ֆինանսական հարցեր և այդ հարցե-
րի մասին նրա կարծիքը հանրապետականները լը-
սում էին յարգանքով և ուշադրութեամբ: 1881
թուականի պատգամաւորների ընտրութեանը նա
չը մասնակցեց:

—«Nord. Allg. Zetg.» պաշտօնական լրագիրը
անդաւակնութեան է յայտնում, որ գերմանական
մասնովը չարազանց մեծ ազատութիւն է վայե-
լում: Լրագիրը կարծիքով մասնովը այդպիսի ազա-
տութիւնը պէտք է անպատճառ սահմանափակել:
Մի ուրիշ լրագիր առաջ է բերում այն հաւա-
ծանքների ցուցակը, որոնց կնիքովիւն են Պոլսու-
նի նահանգի մէջ հրատարակվող լրագրիւնների խմբ-
ընկերները: Անցեալ տարի մի խմբագիր կալա-
նաւորված է եղել 5 ամիս և շուտով դարձեալ 6 ա-
միս պէտք է կալանաւորվի: Միւսը կալանաւոր-
վել է 11 1/2 ամիս, երրորդը դեռ ալժամ էլ կալա-
նաւորված է և պէտք է լրացնէ 15 ամիս, չոր-
րորդը դատաւարութեամբ է երեք ամիս կալանա-
ւորման, հինգերորդը դատաւարութեամբ է երկու
տարեկալ կալանաւորման, վեցերորդը կալանաւոր-
ված է եղել 4 ամիս: Այդպիսով մի տարեկալ
ընթացքում մի նահանգի խմբագիրները դատա-
ւարութիւն են 68 1/2 ամիս կամ 5 տարի և 8 1/2
ամիս կալանաւորմանը: Պոլսուի քաղաքական
լրագիրները խմբագիրներից միայն երկուսն են
ազատ, բոլոր մնացածները կալանաւորված են և
դեռ: Գերմանական մասնովը, ասում է լրագիրը,
պէտք է այդպիսի ցուցակ կազմէ ամբողջ Գերմա-
նիայի համար: Այն ժամանակ աղգաբնակիւ-
թիւնը կլիմանար, թէ ինչպիսի դժուարութիւն-
ների դէմ պէտք է մագաղան այն մարդիկ, որոնք
նպատակ են դրել պաշտպանել հատարակութեան
իրաւունքները և շահերը այդ իրաւունքները սահ-
մանափակել ցանկացողներին:

—Բէկլէր-Փաշայի պարտութիւնը շատ ծանր
տպաւորութիւն գործեց Անգլիայի մէջ: Նրա ար-
շաւանը դէպի Սուսիմ Անգլիայի խորհուրդով
կատարվեցաւ, այնպէս որ բացի անձնական շա-

հից, որովհետեւ այդ արշաւանքին մասնակցում էին
անգլիական բաղմաթիւ օֆիցերներ, Բէկլէր-Փա-
շայի պարտութիւնը մի հարուած է Անգլիայի վե-
նուորական պատուին: Այժմ մեծ նշանակութիւն
ունի թէ արդեօք կարճ է պաշտպանվել Սուսիմ,
որտեղ ապաւինեց Բէկլէր-Փաշա: Սուսիմի մէջ
զօրքեր շատ կան, բայց ֆէլանները վատ ղեկաւոր-
ներ են: «Daily News» լրագրի թղթակցի
պատմութեան համեմատ նրանք մինչև անգամ
ամբողջ պարսկների ետը դուրս են, երբ տես-
նում են արաբների խումբերը: Ծովաւորտ Գիւ-
յետ անգլիական զինուորներ իջեցրեց Սուսիմի
մօտ և իր նաւատորմին այնպիսի դերը տուեց, որ
նոյնպէս կարող է պաշտպանել ամրոցը:

—«Новое Обозрение» լրագիրը հաղորդում է, որ
որ Կ. Պոլսի հայոց աղգային ժողովի պատգամա-
ւորների մեծամասնութիւնը մասնաւոր և սկզբնա-
կան խորհուրդների ժամանակ ետանդով պաշա-
պանում են Կ. Պոլսի պարսիկաբար սրբազան Նէր-
սէսի կանգնուորական Ս. Էլմիսանի կաթողիկո-
սական գահի համար:

—Կ. Պոլսի «Արեւել» լրագիրը նկատում է, որ
Աբիսինիայի Յովհաննէս թագաւորը անսահմանապէս
համակրում է յոյններին: Նորեւումս հանդիպելով
մի ճանապարհորդի, որ պէտք է այցելէր Յովհան-
նէսին, նա յանձնեց նրան մի նամակ յոճաց Գե-
որդ թագաւորի համար: Այդ նամակը հասաւ թա-
գաւորին, բայց ամբողջ Յովհաննէսի մէջ մարդ
չը գտնվեցաւ, որ կարողանար կարգաւ արեւմտե-
րէն: Այդ պատճառով Յովհաննէս կայսրի նամակը
ուղարկեցաւ Ալեքսանդրիա յոճական դեսպանին
թարգմանելու համար:

Տղամարդ թէ է կին:—Այս օրերս Անգլիայի
Բէկլէր քաղաքում, Ջոն Կուրտիէ անունով մի
բանտար, որ 12 տարի շարունակ աշխատում էր
նաւահանգստում, ծանր կերպով հիւանդացաւ և
ուղարկվեցաւ տեղական հիւանդանոցը, ուր շու-
տով և մեռաւ: Մարմինը քննելու ժամանակ յայ-
տնվեցաւ, որ բանտար իսկապէս կին էր, որը
տղամարդի ձեռով հանվելով, ծանր աշխատանքով
կատարում էր իր օրական հախը: Այդպէս գտնէ
վճռեցին բժիշկները: Սակայն հիւանդանոցն եկաւ
մի արդէն օչ-չախի կին, որը յայտնեց, թէ ինքն
այդի մնաց Ջոն-Կուրտիէից յետոյ, թէ 29 տարի է,
որ նրա հետ պնակված է, նրա հետ 20 տարի
բախտաւոր ապրեց, միայն երբ Կուրտիէն սկսեց
հարբել, այն ժամանակ ինքն ստիպված էր բա-
ժանվել նրանից: Այժմ նա իր պարտաւորութիւնն
է համարում օրինաւոր կերպով թագել իր ամուս-
նուն: Այստեղ ծանր հաստատվեց բժշկական ֆախու-
տելին—թէ կինը:

Նրբ բժիշկները քննում էին Կուրտիէի մարմի-
նը, նրանք տեսնեցին ուշադրութիւն դարձրին այդ
դերասանուհու ուղեղի վրա: Նրանց յոյսերը ար-
դարացան: «Berl. Börs. Courier» լրագիրը խօսա-
բերի համեմատ, դա շատ նշանաւոր ուղեղ է:
Նրա վրա եղած բաղմաթիւ ծաղիկը ցոյց են
տալիս դերասանուհու նշանաւոր մտաւոր զարգա-
ցումը: Մասնաւոր չափազանց զարգացած են ու-
ղեղի մի քանի մասերը, մասնաւոր խօսակցու-
թեան, միմիկայի և շարժանքների կենտրոնները:
Ուղեղի կողքի մասերի նշանաւոր զարգացումը ա-
պացուցանում էր, որ հանգուցեալը մեծ ընդունակու-
թիւն ունէր ըմբռնել և կանոնաւորապէս արտայայ-
տել արտաքին զգացմունքները:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԻՍՏԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՐԻՒՑ, 7 փետրվարի: «Арморочны
Листовъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Ի-
մէլիսկի շրջանի մէջ աւազակները յար-
ձակվեցան թէյի բեռների վրա, խնցրին 15
արկղ և անհետացան: Տօնավաճառի ընդ-
հանուր դրութիւնը հանդարտ է: Մասնու-
ֆախուրային առեւտուրը լաւ է գնում:
Միայն մեծ ֆիրմաները սպասում են շա-
քարի գնի ընկնելուն և իւղի գնի բարձրա-
նալուն:

ՊՍԿՈՎ, 7 փետրվարի: Այսօր սկսվեցաւ
պետական բանկի բաժնի նախկին գանձա-
պահ Դանիելի դատաստանական գործի:

քննութիւնը, որը մեղադրվում է 10,000
լուրը իւրացնելու համար:

ՎԻՆՆԱ, 7 փետրվարի: Պատգամաւոր-
ների ժողովը այսօր քննում էր առաջար-
կութիւնը վիեննայից արտաքական սօցիա-
լիստների ընտանիքներին օգնելու մասին:
Կոմ Տառնիէ ընդդիմանում էր այդ առա-
ջարկութեանը, կարգաւով Պէշտի մէջ հրա-
տարակող «Zukunft», սօցիալական լրագրի
յօդուածը, որով համախոհները հրաւիր-
վում են մերժել ամեն փերպ օժանդակու-
թիւն պետական հրէշից: Առաջարկութիւ-
նը մերժված է ձայների նշանաւոր մեծա-
մասնութեամբ:

ՍՈՒԱԿԻՄ, 7 փետրվարի: Նրէկ ափ իջան
739 անգլիական զօրքեր: Տօկարի ամրոցա-
պահ զօրքերը արշաւանք գործեցին, մեծ
վնաս պատճառելով թշնամուն:

ԿԱՅԻՐԷ, 7 փետրվարի: Վճռված է անդ-
լիական զօրքերի թիւը Նդիպտոսի մէջ նը-
շանաւոր կերպով մեծացնել:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 փետրվարի: Նրէկ
թագաւոր Կայսրը և Կայսրուհին այցելեցին
Ճննդական կանանց օգնող հիմնարկութիւնը:
Ճննդական տունը մանրամասնօրէն նայեալուց
յետոյ Նոյա Մեծութիւնները անցան գի-
շերթիկ աշակերտուհիների բնակարանը,
գէնեալօգիական բաժինը և մնացած բոլոր
բնակարանները: Մեծ թատրոնի մէջ երէկ
կայացած ջայիօսկու «Մադէպա» օպերա-
յի առաջին ներկայացումը աշորութիւն
ունեցաւ, մասնաւոր առաջին և վերջին
արտուածները: Հեղինակին կանչում էին,
բայց նա թատրոնի մէջ չէր: Օպերան լաւ
կատարեցին և լաւ էր կահաւորված: Մի
քանի հաղուստներ պատմական ճշտու-
թիւն ունեին:

ՀՈՍՍ, 7 փետրվարի: Պատգամաւորների
ժողովը և սենատը մէջ միմիկայները երէկ
բացատրութիւններ ներկայացրին Կօրնէտի
մօտ եղած անցքերի մասին թագաւորա-
կան գնացքի անցնելու ժամանակ: Թագաւորի
կենքի դէմ կատարված փորձի փաստը դեռ
ևս պարզված չէ: Հաստատ յայտնի է միայն,
որ չորս անցյալ մարդիկ յարձակվեցին եր-
կաթուղու դժի մօտ կանգնած պահապան
ժանդարմի վրա, որը պաշտպանվելով ինչ-
պէս երեւում է վիրաւորեց յարձակողներից
մէկին, որովհետեւ անցքի տեղը գտնված է
արևնոտ թաշկինակ: Բացի այդ շարագործ-
ները փախչելու ժամանակ զցեցին ճայթիղ
նիւթերով վրէ շիւր:

ԼՈՆԴՈՆ, 7 փետրվարի: Գլադստօն յայտ-
նեց համայնքների ժողովին, որ անգլիական
դեսպանի հաղորդութիւնները Ս. Պետեր-
բուրգից ըստ երեւոյթին հաստատում են
լուրը Մերթը Ռուսաստանի հետ միացնելու
մասին և, եթէ այդ առարկայի մասին
գիւլյումատական զրազրութիւն կը սկսվի
ուսաց կառավարութեան հետ, Գլադստօն
տեղեկութիւն կը տայ պարլամենտին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 փետրվարի: Պետա-
կան բանկի 50% տոմսակ առաջին շրջանի
արժէ 97 ր. 12 կ., երկրորդ 95 ր., եր-
րորդ 94 ր. 87 կ., չորրորդ 94 ր. 75 կ.,
հինգերորդ 94 ր. 62 կ., ներքին 50% առա-
ջին փոխառութեան տոմսակ արժէ 217 ր.
երկրորդ 213 ր. 50 կ., արեւելոս առաջին
փոխառութեան տոմսակ արժէ 93 ր. 75 կ.,
երկրորդ 93 ր. 73 կ., երրորդ 93 ր., 75 կ.
ոսկի 8 ր. 41 կ.: Ռուսաց 1 ր. 1 ռոյնի վրա արժէ
23 1/3 պէնա, Ռուսաց 100 րուբլ Համբուրգի
վրա 200 մարկ, Փարիզի վրա 245 1/2
ֆրանկ: Բօրսայի արամալութիւնը ամուր է:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՆԻՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ
ԿԱՅԻՆԻ ԿՏԱԿԸ
ՎԵՊԵՐ
ԶԱԽԵՐ-ՄԱԶՈՒԻ
Թարգմանեց
ԲԱՅԱԲԻ
ԳԻՆՆ Է 1 ԲՈՒՐԸ 20 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում վաճառվում է՝
«Մշակի» խմբագրատանը—«Կենտրոնական
գրականատանցում»—«Կովկասյան գրա-
վաճառատնություն»—«Պ. Շահվերդյանի պավի-
լոնում»
Օտարաբարդացիք կարող են գիմել
թարգմանել այս հասցեով.
Въ ТИФЛИСѢ. Редакция „МШАХЪ“.
РАФФИ.
11—30

ԹԷՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀՈՒՆՁԻ ԱՅՍ
ՄԱՐԻ ՀԱՓԱԶԱՆԵՐ ԳՈՅՆԱՌՈՐ

ԵՒ ՀՈՏԱԻՏԻՑ: Այս թիվը ստացված է ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԵՋ 50,000 ՖՈՒՆՏ և ծախվում է 25%
ԷՍՏՆ քան թէ ուրիշ տեղ, այսինքն լա-
կոն ԳՈ ԹԷՅ 1 Բ. 10 Կ. մինչև 1 Բ. 20
Կ., շատ լա- ԿՈՆՖԱ ԹԷՅ 1 Բ. 40 Կ., գե-
րադանց ՄՕՆԻՆԳ ԹԷՅ 1 Բ. 60 Կ. (այս
թիվը ամեն տեղ ծախվում է 2 Բ. և 2 Բ.
50 Կ.), ԿԱՍԱՌԻ ԹԷՅ 1 Բ. 80 Կ. և ամե-
նալա- ՖՈՒՆՏ-ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ 2 Բ. Ֆոնտը
քարշը առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորա-
բար լինում է 500 ԵՐԱՍԹԻ ՄԱՀԱԿԱՆՆԵՐ
6 Բ.—60 Բ.: ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂ մագերի հա-
մար: Երկաթե ԳՐԻՉՆԵՐ աճողը Կովկասի
համար, շօշուղ ԳՐԱՅ, շփելի ԳՆԱԿ-
ՆԵՐ, հրացաններ ԳԱՌԻ, ԲԵՂՈՎՆԵՐ ՎԷՐ-
ԼԻ, ԲԱՐՆԵՐԻ Թամբեր, ՇՎԱՐՑԻ ալբոմներ:
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԸ գան-
վում է Թիֆլիսի մեջ, Գլխավոր փողոցի
վրա Արծրունու գալլերում № № 156,
157, 158, 159, 160: Նոյն տեղը մեծ քա-
նակությամբ ԵՐԵՄԻԱՆԵՐԻ և աղամարդկանց
մահաճակներ 25% էժան քան թէ ուրիշ
տեղ և 10% էլ զիջում: 7—100

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

(առանձին փոփոխություններ)

ՇԻՐՎԱՆՁԱԳԻՏԻ

„ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՑ“

ԵՒ

„ՀՐԳԵՋ ՆԱԻԹԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՈՒՄ“

աշխատանքները

ԱՐԺԵՔ 50 ԿՈՊԵԿ.

Կարելի է ձեռք բերել Թիֆլիսի մեջ Կենտրոնական գրականատնությունում, Աղջեքսանդր
Մոսկոսյանի մոտ, և «Աստուածատրեանց և ընկ» առևտրական տների մեջ Կաստիլ-
չեակայի փողոցում, Զուբալովի տանը:

Հրատարակիչ—Աբել Ապրեսյանց

ԱՆԴՐԿՈՎ ԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԱՅՔՆԵՐ

ՀԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՆԵՐԻ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻ ԵՒ ԲԱԳՈՒՆ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Բաթում . . .	Ժամ. րոպե.	Ժամ. րոպե.	Բաթում . . .	Ժամ. րոպե.	Ժամ. րոպե.
Սամոնդի . . .	12—2	8—18 առ.	Գանձակ . . .	12—20	10—23 առ.
Րիօն . . .	1—9	1—22	Թիֆլիս . . .	7—49	12—48 զիշ.
Սուրամ . . .	6—8	6—11 երեկ.	Գորի . . .	10—56	8—31 առ.
Միխայլով . . .	6—23	6—33	Միխայլով . . .	12—26	11—
Գորի . . .	7—53	8—2	Սուրամ . . .	12—58	12—46
Թիֆլիս . . .	10—25	11—11	Րիօն . . .	5—54	1—1
Գանձակ . . .	6—20	6—39 առ.	Սամոնդի . . .	7—	6—9 երեկ.
Բաթում . . .	8—8 երեկ.	—	Բաթում . . .	11—21 երեկ.	7—20

ԽԱՌՆ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ Լ ՍՈՒՐԱՄԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Սուրամ . . .	Ժամ. րոպե.	Ժամ. րոպե.	Թիֆլիս . . .	Ժամ. րոպե.	Ժամ. րոպե.
Միխայլով . . .	1—50	1—38 զիշ.	Գորի . . .	6—30 երեկ.	3—11
Գորի . . .	4—6	4—30	Միխայլով . . .	8—41	6—41
Թիֆլիս . . .	8—առա.	—	Սուրամ . . .	9—8 երեկ.	8—56

ԽԱՌՆ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ՍԱՄՏՐԵԴԻԻ Լ ՓՈԹԻԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Փոթի . . .	Ժամ. րոպե.	Ժամ. րոպե.	Սամոնդի . . .	Ժամ. րոպե.	Ժամ. րոպե.
Սամոնդի . . .	11—39 առ.	—	Փոթի . . .	10—24 երեկ.	7—39 երեկ.

„ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ“ խմբագրությունը պատիւ ունի ծանոթացնել հայ
հասարակությանը, որ ներկայ փետրվար ամսից կը շարունակուի „ՎԱՐԺԱՐԱՆ“
ամսագրի հրատարակությունը և ըստ կը տեսնի նրա № 3 նոյն ուղղությամբ
և զիջումով և նոյն աշխատակիցների օգնությամբ. ուստի հրապարակում է ցանկա-
ցողներին բաժանորդ դրուելու գիմել Թիֆլիս խմբագրության քարտուղար պ.
Գ. Շահվերդյանին հետևելով հասցեով՝ Въ Тифлисѣ. Въ редакцію журнала
„ВАРЖАРАНЪ“ Абастъ-Абатская площадь, домъ № 8, секретарю редакціи
Григорію Шахъ-Будаянцу. Կամ Тифлисъ, депо лампъ Патурова.
Ցարեկան բաժանորդագրին է ՀԻՆԳ ռուբլի կանխիկ:
ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ: „ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ“ հոկտեմբեր, նոյեմբեր, դեկտեմբեր և յուն-
վար ամիսների ըստ չը տեսած համարների փոխարեն խմբագրությունը խոստա-
նում է տալ իր բաժանորդներին կամ մի ընթերցանություն համար՝ զիջելով, կամ
նոյն ամիսների հափին համապատասխան մի համար յունիս ամսին:
Խմբագիր-հրատարակիչ Ն. Խոսրովյանց 1—3

ԱՌԱՋԻՆ
ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՀԻՄՆ-
ԴԱՆՈՑ

(ԿՈՒՅԻԱ, ՎՕՐՕՆՑՈՎԻ ԱՐՁԱՆԻ ՀԱՆԳԻՊ)
ՀԻՄՆԱՆԵՐԸ ԱՄԵՆ ՕՐ ԸՆԳՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ:
Ունի սենեակներ հիւանդանոցի և ծնուն-
դանոցի համար, օրական 2-ից մինչև 4
մանկթ և ամսական 50-ից մինչև 100 մա-
նկթ վարձով: Երթևեկ հիւանդանոցը վճա-
րում են խորհրդի համար 50 Կ.: Հիւան-
դանոցի բոլոր բժիշկների համարժեքը
(կոնսիլիում) համար 3 մանկթ, չբաւոր-
ները անվճար:
Հիւանդանոցը ամեն օր ընդունվում են.
Առաւօտեան՝ 9—12 Ժամ, ՆԱԽԱՍԱՐ-
ԴԵԱՆ—վերաբուժական, վնասական և ա-
մոլ ցաւերի համար:
10—10½ Ժ. ԲՈՒԳՎՈՎՍԿԻ—մանկական,
տերքին և կանանց ցաւերի:
10—11 Ժ. (կերակրի, չորեքշաբթի և
ուրբաթ) ԲԵՑԻ—աչքացաւի:
11½—12½ Ժ. (երկուշաբթի), ԲԱՐԱ-
ՑԵԱՆ—տերքին և ջրային ցաւերի:
ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ՝ 5½—6½ Ժ.—ՆԱԻԱ-
ՍԱՐԴԵԱՆ—ամեն օր:
ԲԱՐԱՑԵԱՆ և ԲՈՒԳՎՈՎՍԿԻ—չորեքշաբ-
թի և շաբաթ:
Համախորհրդ (հիւանդանոցի բո-
լոր բժիշկների)—չորեքշաբթի և շաբաթ—
6½—7½ Ժամը երեկոյան:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ ՆԱԽԱՍԱՐ-
ԴԵԱՆ (բնակվում է նոյն հիւանդանոցում):

ԾԽԱՆՈՏԻ ԳՈՐԾ.
„ԵՂԲ. ՄԱԼԻ-ՕՂԼԻ“

Պատիւ ունի յայտնել ծնող յարգելի հասարա-
կությանը, որ արդէն արտադրել է տաճկական և
տեղական ընտիր ծխախոտներից սիգարէ և կա-
նեւ և պախիտ օսաներ, որոնք վաճառվում են
Թէ Թիֆլիսի թէ այլ քաղաքների նշանաւոր ծխա-
խոտ ծախս անողների մոտ:
Առաւելագոյն առաջադրվում են սիգարէտկա-
ները «Алигура—ачеде» և պախիտաները «Фі-
алка» կոչվածները:
Փոստով պահանջողների ճանապարհի ծախքը
դործարանը իր վրա է ընդունում:
3—3 (2)

ՆԱԽԱՌՈՐՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱՆԴԱ-
ՆՈՑ

Որ հիմնված է կենդանիների հո-
վանաւորութեան ընկերութեանց գտնվում է
Սաղի վրա, Գլխավոր-շիֆիլի տանը: Հիւանդ-
անոցը ընդունվում են ամեն օր առաւօտեան
10—12 Ժամը:
Խորհուրդի և ղեկավարների վճարը 20 Կ.,
խսկ ղեկավար այն գնով, որով ձեռք է բե-
րում հիւանդանոցը: Աղքատները այդ բոլորը
ձրի են ստանում: Առողջ կենդանուն քննե-
լու համար 1 րուբլ է վերցվում: Հիւանդ
անասուններին ընդունում են հետևելով ա-
նասնաբոյժները. Շէյն-Ֆոգել ԵՐԿՈՆԶԱՐ-
ԹԻ, Ժիտովսկի ԵՐԵՋՆԱԲԹԻ, Ֆիլիմոնով
ՅՐԵՋՆԱԲԹԻ, Բալտով ՏԻՆԳՆԱԲԹԻ,
Ալիկովսկի ուրբաթ, Մէշչերսկի շաբաթ
և Վալիկովսկի կիրակի: Վերջին անաս-
նաբոյժը ապրում է հիւանդանոցի մեջ:

СЪ 1-ГО ЯНВАРЯ 1884 ГОДА
ВЪ ТИФЛИСѢ ИЗДАЕТСЯ
новая ежедневная (350 номеровъ въ годъ) литературно-политическая газета
„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“
подъ редакцію А. В. Степанова (бывш. редакторъ „Юридическаго Обозрѣнія“).
Объемъ газеты—печатный листъ средняго формата; программа—общая
всѣмъ литературно-политическимъ ежедневнымъ изданіямъ.
Подписная цѣна съ пересылкою и доставкою: на годъ—10 руб.; на 6 мѣ-
сяц.—6 р., на 3 мѣс.—3 р. 50 к., на 1 мѣс. 1 р. 50 к.
Подписка (городская и иногородная) и объявленія (по 5 к. за строку пе-
тита) принимаются въ Тифлисѣ исключительно въ Газетномъ Агентствѣ В. Ша-
вердова, въ С.-Петербургѣ же и Москвѣ—въ нижнихъ магазинахъ „Новаго
Времени“.
Временное (до 15-го декабря) помѣщеніе редакціи: Давидовская ул., д. Кана-
квартира нова, редактора.
За газетою обезпечено постоянное сотрудничество: кн. К. А. Бебутова, Вс. М.
Гаршина, П. А. Измайлова, С. Н. Кривенко, Н. Я. Николадзе, П. А. Опочинина, А. Н.
Плещеева, И. Ф. Тхоржевскаго, Гл. И. Успенскаго, Н. А. Шаврова.